

RAAP-NOTITIE 447

Plangebied Ferwert Hegebeintumerdyk

Gemeente Ferwerderadiel

Een inventariserend archeologisch onderzoek

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Ferwerderadiel

Project: archeologisch onderzoek plangebied Ferwert Hegebeintumerdyk (gemeente Ferwerderadiel)

Titel: Plangebied Ferwert Hegebeintumerdyk, gemeente Ferwerderadiel; een inventariserend archeologisch onderzoek

Status: eindversie

Datum: september 2003

Auteur: drs. A.M. Bakker

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2003\FEHE\N0447-FEHE.qxd

Projectcode: FEHE

Projectleider: drs. A.M. Bakker

Projectmedewerker: D. van den Berg

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

Autorisatie:

drs. T.J. ten Anscher

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2003

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Ferwerderadiel heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 28 augustus 2003 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van een school te Ferwert (gemeente Ferwerderadiel). Doel van dit onderzoek was vast te stellen of in het plangebied sprake kan zijn van de aanwezigheid van (resten van) grotere nederzettingen.

Tijdens het inventariserend archeologisch onderzoek zijn in het plangebied geen archeologische resten aangetroffen. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. Derhalve worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Ferwerderadiel heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 28 augustus 2003 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van een school te Ferwert (gemeente Ferwerderadiel). Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van dit onderzoek was vast te stellen of in het plangebied sprake kan zijn van de aanwezigheid van (resten van) grotere nederzettingen.

1.2 Plangebied

Het plangebied (0,6 ha) ligt aan de Hegebeintumerdyk, direct ten westen van de sporthal in Ferwert (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 6A van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 184.500/594.200. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als grasland.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek.

Het inventariserend archeologisch onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het *Handboek ROB-specificaties* (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instantie die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; Voorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie de verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methodes

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken, alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het dorp Ferwert ligt op een kwelderwal (Stiboka, 1965). Op deze kwelderwal ligt een aantal terpen. Het plangebied ligt ten westen van deze terpenreeks.

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit kalkrijke poldervaaggronden: lichte zavel (Stiboka, 1981: code Mn15A).

Archeologie

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd uit het plangebied. Wel staan in ARCHIS 11 archeologische vindplaatsen geregistreerd uit de nabije omgeving van het plangebied, waarvan 8 met een status. Het betreft 6 meldingsgebieden waar vondsten gedaan zijn uit de Romeinse tijd t/m Nieuwe tijd (CMA-codes 06A-015, 06A-016, 06A-017, 06A-085, 06A-087 en 06A-135) en twee attentiegebieden waar vondsten uit de Late IJzertijd t/m Late Middeleeuwen en uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd (CMA-codes 06A-106 en 06A-118) zijn gedaan. Daarnaast zijn 3 vondsten uit de IJzertijd t/m Nieuwe tijd geregistreerd (ARCHIS-waarnemingsnummers 11362, 42733 en 238475).

Archeologische verwachting

Volgens de FAMKE (Provincie Fryslân, 2002) geldt voor het plangebied een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Midden Bronstijd t/m Vroege Middeleeuwen.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Tijdens het veldonderzoek zijn 6 boringen verricht, zo gelijkmatig mogelijk verspreid over het plangebied (figuur 1). Door middel van het booronderzoek wordt inzicht verkregen in de bodemopbouw en de mate van bodemverstoring. Van eventuele archeologische vindplaatsen worden de diepteligging, dikte en stratigrafische positie van de archeologische laag of lagen vastgesteld.

Er is geboord tot maximaal 4,8 m -Mv met een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn beschreven onder andere conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Bodem

Onder de bouwvoor (ca. 0,4 m dik) begint in de boringen 1, 3 en 4 direct de natuurlijke bodem. In de boringen 2, 5 en 6 is tussen de bouwvoor en de natuurlijke bodem een recente verstoring (ca. 0,5m dik) aangetroffen. Onder deze verstoorde laag ligt de natuurlijke bodem die bestaat uit kwelderafzettingen. Van boven naar beneden zien deze er als volgt uit: sterk siltig zand, matig siltig zand met kleilaagjes, matig siltige klei met zandlaagjes, matig siltige klei met veenbrokjes, veen met kleilaagjes en matig siltige klei met veenbrokjes. De pleistocene ondergrond is niet aangetroffen in de boringen. Uit weerstandsmetingen (uitgevoerd door Wiertsema en Partners) blijkt dat de top van het pleistocene zand zich in het plangebied op circa 6 m -Mv bevindt.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Tijdens het inventariserend archeologisch onderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen in het plangebied.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de provinciaal archeoloog van de provincie Friesland (dr. G.J. de Langen).

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Provincie Fryslân, 2002. *Cultuurhistorische Kaart Fryslân. Digitale informatie over cultuurhistorie: aardkunde, archeologie (FAMKE), historische geografie, bouwhistorie. Cd-rom, versie 1.0*. Provincie Fryslân, Leeuwarden.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Stiboka, 1981. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 2 West (gedeeltelijk) Schiermonnikoog en Blad 6 West Leeuwarden*. Stiboka, Wageningen.

Stiboka, 1965. *Fysisch-geografische kaart van Friesland, schaal 1:50.000*. Stichting voor bodemkartering, Wageningen.

Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS ARChEologisch Informatie Systeem
FAMKE Friese Archeologische Monumentenkaart Extra
-Mv beneden maaiveld
ROB Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Stiboka Stichting voor Bodemkartering

Verklarende woordenlijst

terp	Door de mens opgeworpen woon- en vluchtheuvel.
Kwelder	Begroeide natuurlijke opslibbingen, die alleen bij de hoogste vloed werden overstroomd.
kwelder	Begroeid en slechts bij zeer hoge vloed overstroomd buitendijks gebied (vergelijk 'schor', 'gors' en 'griend').
kwelderwal	Aan de zeezijde van kwelders door mariene afzettingen gevormde ruggen.
silt	Gronddeeltjes ter grootte van 2 tot 50 µm.
vaaggronden	Minerale gronden zonder duidelijke podzol-B-horizont, zonder brik-laag en zonder minerale eerdlaag.

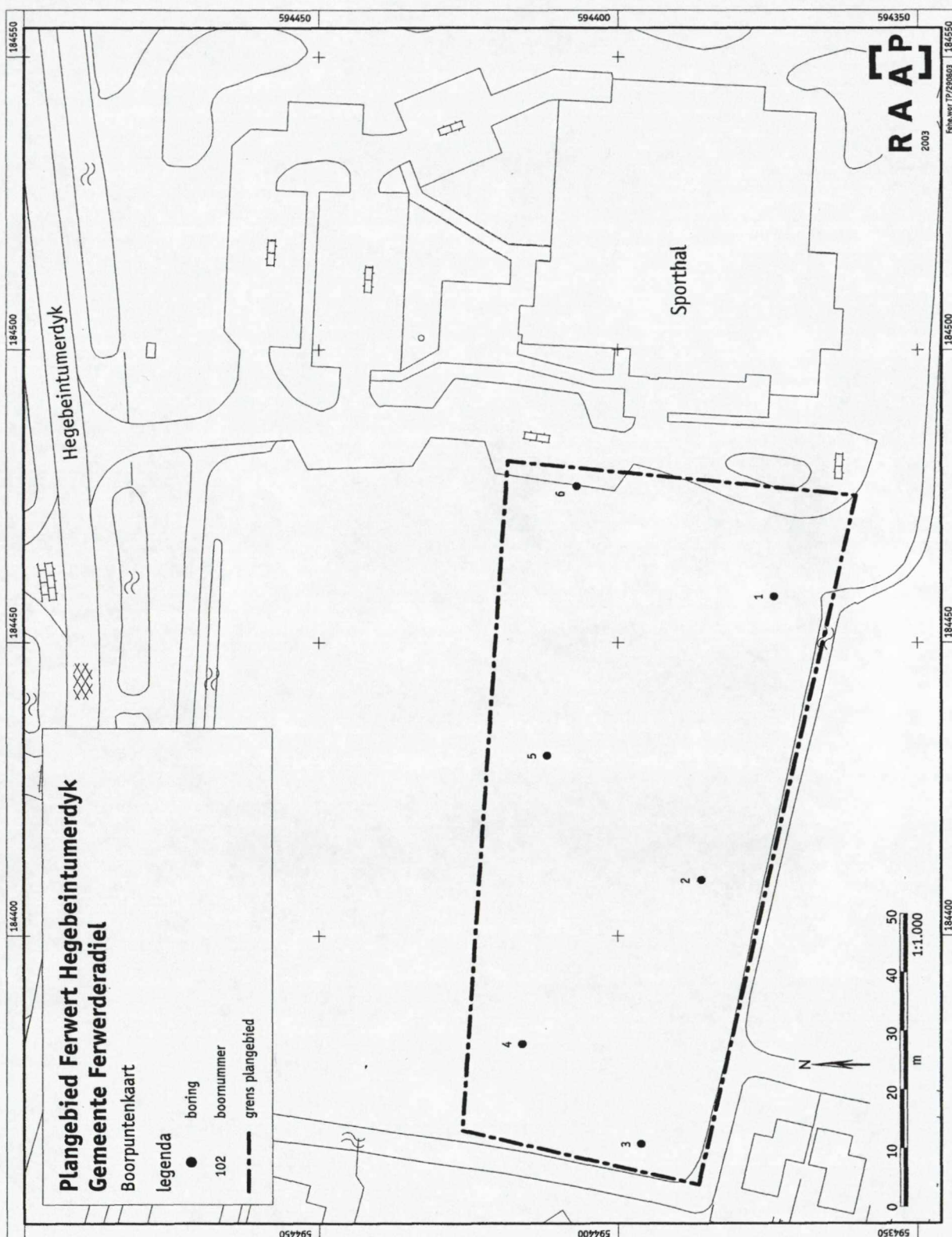
Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.